

УКРАЇНСЬКА ЕТНІЧНА СПІЛЬНОТА В АРГЕНТИНІ НАПРИКІНЦІ ХХ – НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

У статті розглянуто сучасне культурне та громадське життя аргентинських українців. Зроблено акцент на хвилях еміграції та діяльності українських громадських організацій Аргентини.

Ключові слова: аргентинські українці, діаспора, українські громадські організації.

В статье рассмотрена культурная и общественная жизнь аргентинских украинцев. Сделан акцент на волнах эмиграции и деятельности украинских общественных организаций Аргентины.

Ключевые слова: аргентинские украинцы, диаспора, украинские общественные организации.

The present-day cultural and social life of Argentine Ukrainians is reviewed in the article. A special emphasis is laid upon the emigration waves and the Ukrainian public organisations activities in Argentina.

Key words: Argentine Ukrainians, Diaspora, Ukrainian public organisations.

З часів набуття Україною власного суверенітету, постає необхідність дослідження витоків і фундаментальних процесів, які розгорталися за межами сучасної української держави і сприяли процесам становлення України в сучасному розумінні. Ці тенденції, які мали місце в закордонних анклавах української нації, і які не були зашорені політичною цензурою, могли проявити та розвинути актуальні й наріжні питання з приводу формування самосвідомості нації, етносу українського походження.

Довготривала боротьба українського народу за власну незалежність породжувала велику кількість проблемних та складних питань, які не могли бути вирішені на теренах сучасної географічної України, що в свою чергу сприяло розвитку еміграційних процесів. Отже, розуміння і всебічне вивчення феномена зарубіжного українства, його причин, наслідків для культури народу, перспектив актуальні і в наш час, по-перше тому, що ця сув'язь питань десятиліттями була закритою темою, по-друге – що діаспора відіграла і продовжує відігравати непересічну роль у долі народу, його культурі, особливу роль у міжнародних контактах нашої країни, і, по-третє, сьогодні ми є свідками нової хвилі «заробітчани», завдяки яким збільшується чисельність українства в країнах світу. Водночас зарубіжні українці є послами нашої Батьківщини в країнах поселення, і не лише як носії знань про Україну. Вони здійснюють вагомий внесок у загальний розвиток культури, науки, мистецтва українського народу.

Однією з країн, де проживає велика кількість етнічних українців, є Аргентина. На нашу думку, українська етнічна спільнота в даній країні яскраво ілюструє долю всіх «хвиль» української еміграції.

Відзначимо, що історію аргентинських українців, їх інкорпорацію до латиноамериканського соціуму тривалий час досліджували, головним чином, історики діаспори, зокрема, С. Вапрович [2], М. Данилишин [6], Є. Онацький [14]. Окремо слід відмітити праці викладача Українського Католицького Університету в Буенос-Айресі М. Василика [3], остання з яких вийшла друком минулого року [4]. Книга містить огляд етапів становлення української етнічної спільноти в Аргентині, аналіз проблем розвитку та сучасних викликів. Чимало уваги автор присвячує опису суспільного та релігійного життя українців Аргентини.

У 1990-ті роки в Україні з'явилась низка публікацій, присвячених проблемам української еміграції, історії та сучасному становищу української діаспори у країнах світу, проте більшість з них мали довідковий [8; 9] або узагальнюючий [18] характер.

В останній час увага науковців до спадщини української діаспори в Аргентині зростає, з'являються як наукові статті [5; 12], так і розширені статті у довідкових виданнях, напр., у довіднику «Українці зарубіжжя та Україна» за редакцією Д. Табачника [17].

Було започатковано вивчення еміграційних періодичних видань, зокрема, дослідженням української преси в Аргентині активно займається Науково-дослідний центр періодики Львівської наукової

бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України в рамках підготовки національної бібліографії української періодики. Л. Кужель аналізує видавничу діяльність українських емігрантів у Бразилії та Аргентині у 20-30-ті роки ХХ ст., зокрема видання українських календарів та їх просвітницьку місію [13].

Вагомим внеском у дослідження долі аргентинських українців став науковий доробок вітчизняного історика Л. Дибчук [7] та білоруського науковця С. Шабельцева [23; 24]. Відомий науковець О. Сапеляк у своїй книзі «Українська спільнота в Аргентині. Історико-етнологічний аспект» на широкому порівняльному матеріалі дала відповідь на низку питань, зокрема, про самозбереження української діаспори та її асиміляцію й інтеграцію до суспільства Південної Америки, показана першорядна роль УГКЦ у збереженні самоідентичності українців в Аргентині [15].

Певний інтерес для нашого дослідження становлять і публікації аргентинських авторів, зокрема, С.Б. Альборнос [25], Н.Е. Бранд [26], М.Х. Маркогльесе [28], Е. Тексідо [29], однак вони переважно приділяють увагу економічним аспектам міграції, за виключення праці Сільвії Альборнос, що присвячена аналізу ролі «Просвіти» у збереженні самобутності українців Аргентини.

Метою нашої статті є проаналізувати та узагальнити політико-культурне життя української етнічної спільноти в Аргентині. Завданнями статті постали: 1) визначити періоди («хвилі») в еміграційному русі українців до Аргентини; 2) розкрити діяльність українських громадських організацій Аргентини на сучасному етапі; 3) охарактеризувати культурне життя українських емігрантів в останні десятиліття.

В еміграційному русі українців до Аргентини можна виділити чотири періоди: *перший* (1897-1914 рр.), *другий* (1922-1939 рр.), *третій* (1946-1951 рр.), *четвертий* (починаючи з 1993 р.) [3, с. 15-16; 12, с. 161; 20, с. 5-7 та ін.].

Перша і друга хвилі переселенців зумовлені переважно економічними причинами і представлені вихідцями з західних регіонів України. Перші українські поселенці, які прибули в Аргентину в 1897 році, оселилися в аргентинській провінції Місьйонес. Згодом українські поселення поширилися й на інші, переважно північні та центральні, провінції країни. За своїм соціальним складом це були селяни з Волині та Галичини, що й обумовило їх подальшу виробничу діяльність [27]. Усього впродовж 1897-1914 років в Аргентину прибуло приблизно 14 тис. українських поселенців. З початком Першої світової війни еміграція українців до Аргентини на певний час припинилася [1; 4, с. 20-28].

Революція та поразка національно-визвольної боротьби спричинили другу хвилю еміграції з українських земель. Впродовж 1922-1939 років до Аргентини прибуло близько 50 тис. українських емігрантів, переважно, із західноукраїнських земель. Певну частку новоприбулих становила інтелігенція – колишні службовці УНР, офіцери українських армій тощо. Вищий проти перших поселенців рівень освіти сприяв їхній швидкій адаптації та посіданню кращого становища в аргентинському суспільстві [19, с. 220-222].

Емігранти, які приїхали з України після Другої світової війни, не тільки поповнили вже створені українські поселення у віддалених провінціях, але й почали шукати роботу в містах, в першу чергу, в аргентинській столиці. Переважно це були учасники національно-визвольного руху в Україні чи особи, які були свого часу вивезені з України до Німеччини на примусові роботи. Впродовж 1946-1950 років до Аргентини прибуло 5-6 тис. українців [23, с. 93-94]. Серед нових іммігрантів було чимало добрих спеціалістів із дипломами західних університетів, значна частина їх відзначалася високим рівнем національної свідомості [5]. Саме за їх ініціативою, з метою об'єднання угруповань української громади, у 1947 році був скликаний Конгрес українців Аргентини, на якому була створена Українська центральна репрезентація (УЦР) [10].

Слід зазначити, що у повоєнні роки відбувалася також широко розрекламована у радянських засобах масової інформації часткова репатріація міжвоєнної заробітчанської еміграції з Аргентини [23]. Доля цих репатріантів в Радянському Союзі склалася по-різному. Незважаючи на те, що вони були відновлені в правах громадянства, частина з них так і не змогла пристосуватися до умов життя в радянській країні і повернулася назад в Аргентину. Деякі, особливо діти зі змішаних шлюбів, влилися в колективи вузів та шкіл, ставши викладачами іспанської мови [24, с. 17].

Вважаємо, саме позиція української громади в Аргентині, а також позитивний імідж, створений аргентинськими українцями впродовж майже ста років, зумовили той факт, що 5 грудня 1991 року Аргентина першою серед країн Латинської Америки визнала незалежність України [18, с. 104.]. Того ж дня українці Аргентини влаштували у Буенос-Айресі перед парламентом країни грандіозне свято. І в цей же день тогочасний президент Аргентини Карлос Менем прийняв делегацію української діаспори і показав документ, відповідно до якого Аргентина визнала Україну як незалежну державу.

Ці чинники, не в останню чергу, сприяли політичному зближенню офіційного Буенос-Айреса та Києва впродовж 1990-х років. Влітку 1993 року в Національному Конгресі Аргентини створено Групу друзів України. Тоді ж у столиці було відкрито Посольство України в Аргентині. Нині в Республіці Аргентина, крім посольства існують два почесних консульства України: в провінції Місьйонес та в провінціях Чако та Формоса [16].

На сьогоднішній день договірно-правова база українсько-аргентинських відносин становить 43 чинні угоди, що забезпечує необхідне законодавче поле для розбудови двостороннього співробітництва у політичній, торговельно-економічній, науково-технічній та гуманітарній сферах. Останнім часом керівництво нашої держави приділяє значну увагу співпраці із закордонними українцями, зокрема, 14 жовтня 2009 року у Верховній Раді України вперше відбулись парламентські слухання на тему «Закордонне українство: сучасний стан та перспективи співпраці» за участю народних депутатів України, Послів України в країнах з українською діаспорою, очільників закордонних українських громадських

організацій, представників духовенства, молодіжних громадських організацій та засобів масової інформації [19]. 3 лютого 2010 року Кабінет Міністрів України ухвалив проект закону «Про закордонних українців». Законопроект визначає правові основи співпраці із закордонними українцями, зокрема з надання їм Україною підтримки та допомоги щодо задоволення їхніх національно-культурних, освітніх, мовних та інформаційних потреб [22].

Після розпаду СРСР, взявши до уваги добру славу, якою користуються українці в Аргентині, уряд цієї країни розпочав видачу громадянам України тимчасових віз із правом працевлаштування [26, р. 1-4]. Так розпочалася «четверта хвиля» української еміграції в Аргентину. Почався непростий процес інтеграції її учасників у життя так званої «старої» еміграції.

На сьогодні в Аргентині налічується близько 300 тис. етнічних українців [29, р. 125-126], яких можна розділити на дві численні соціальні групи. Перша – особи, що працюють в сільському господарстві і мають переважно самостійні фермерські господарства. Другою численною групою є індустриальні робітники, здебільшого високої кваліфікації. Останнім часом серед української діаспори відбувається ріст представників інтелектуальних професій – інженерів, лікарів, юристів, економістів, соціологів, філологів тощо [28, р. 49-51; 29, р. 138-139].

Основна частина українців мешкає у столиці й провінції Буенос-Айрес (біля 150 тис. осіб) та провінції Місьйонес (прибл. 75 тис. осіб). Місцями компактного проживання є також провінції Чако (33 тис. осіб), Мендоса (15 тис. осіб), Кордоба (6 тис. осіб), Формоса (4,5 тис. осіб), Ріо-Негро (4,5 тис. осіб) та інші провінції (12 тис. осіб) [27; 29]. Переважна більшість української діаспори в Аргентині є представниками так званої «старої» імміграції (1897 р. – після Другої світової війни) із їх нащадками, які продовжують зберігати національну ідентичність та інтерес до України, її історії та сьогодення [20].

Українська діаспора в Аргентині представлена понад сорока українськими громадськими, культурними, релігійними та молодіжними організаціями, більшість з яких входять до складу Української Центральної Репрезентації в Аргентинській Республіці (понад 25), зокрема, Українська Центральна Репрезентація, Українське культурне товариство «Просвіта», Українське товариство «Відродження», Союз українок Аргентини, «Пласт», Організація української молоді в Аргентині, Фондація ім. Тараса Шевченка та ін. [11], а її основними колективними членами є товариство «Просвіта» та товариство «Відродження». Головою Української Центральної Репрезентації в 2005-2008 роках був Юрій (Хорхе) Баланда, з 2008 року – Євген Юзва, головою Головної ради УЦР – Юрій Данилишин [11].

Українське культурне товариство «Просвіта» було засновано в 1924 році. Крім центрального відділення, воно має 10 філій у містах провінції Буенос-Айрес, а також дві філії – в провінціях Санта-Фе та Неукен. Головою «Просвіти» є Петро Маслюк. Друкованим органом товариства є газета «Українське слово» [25]. Засноване в 1939 році товариство «Відродження»,

головою якого є Іван Регей, має центральне відділення та три філії в провінції Буенос-Айрес. Друкованим органом товариства є газета «Наш клич». Великим досягнення української громади стало спорудження в 1971 році в Буенос-Айресі пам'ятника Тарасу Шевченку [20].

Процес об'єднання етнічних українців в Аргентині продовжується й останнім часом. У 1993 році створено Північне угруповання УЦР у складі українських товариств провінції Місьйонес, які діють в містах Посадас, Обера, Леандро Алем та Апостолес [5]. У 2003 році в м. Резистенсія аргентинської провінції Чако розпочало діяльність об'єднання «Друзі України». У цьому ж році були засновані ще дві організації релігійного спрямування: Братство Св. Софії УГКЦ та Українське Євангельське Християнське Братство. У 2005 році в провінції Чако виникло товариство «Славна Україна» [11].

Соціальний стан українського населення та ступінь участі у громадському житті країни зумовлює і актуальність здобуття освіти рідною мовою. В Аргентині переважно це навчальні заклади початкового та середнього рівнів, а також так звані «рідні школи» при громадських осередках і церковних парафіях [12, с. 161-162]. На сьогоднішній день у різних провінціях Аргентини функціонують близько 20 суботніх шкіл та класів і така ж кількість танцювальних, музичних і хорових колективів, які щороку мандрують Аргентиною, поширюючи знання про українські мистецькі традиції [16]. Зокрема, у звіті Голови УЦР за 2009 рік подаються такі відомості: зареєстровано шкіл – 24, учнів – 268. Основним предметом у суботніх школах є граматики, лише в декількох ще історія, географія та культура України [11]. У 1967 році був заснований Український католицький університет, першим директором якого став доктор Богдан Галайчук [4]. Діяльність Української греко-католицької церкви щодо збереження етнічної самобутності українського населення в Аргентині, заслуговує, на нашу думку, окремого дослідження.

Маніфестом українства та засобом збереження національної мови та культури можна вважати і декілька українських газет громадського та релігійного спрямування. Так, культурно-освітні товариства видають періодичні щомісячні газети: «Українське Слово», «Наш клич», «Голос української церкви», які виходять українською та іспанською мовами [4; 20]. Під протегуванням українських громадських організацій в Аргентині діють фольклорні гурти, серед яких танцювальні колективи, хори та ін. На 2009 рік зареєстровано, зокрема, 20 фольклорних ансамблів, з них 12 – під керівництвом «Просвіти», 2 – «Відродження», 6 – інших установ-членів УЦР. Загальна чисельність учасників складає 580 осіб [11].

Зростанню громадської активності, збереженню національної ідентичності та самобутності аргентинських українців сприяло урочисте відзначення у 1997 році 100-річчя української діаспори Аргентини. З нагоди ювілею в Україні вперше здійснене видання про життя та діяльність українських іммігрантів та їхніх нащадків на далекому континенті – «Українці в Аргентині» [21]. Ювілей привернув увагу громадськості не лише до долі українських аргентинців,

а й цілого масиву українства в Південній Америці (Аргентина, Бразилія, Парагвай, Уругвай, Венесуела та інші країни). Усі ці заходи громадсько-просвітницького та культурного характеру мали за мету посприяти усвідомленню такого унікального явища, як розвиток українства в Латинській Америці.

Незважаючи на незаперечний процес, досягнутий українською громадою в соціально-економічній і культурницькій сферах, з роками суспільна активність її членів стала спадати. Серед головних причин цього – старіння членського складу діаспорних організацій [5]. Проте з оновленням у 2005 році керівного складу Української Центральної Репрезентації в Аргентині та обранням у жовтні 2005 року її головою молодого і активного громадського діяча Ю. Баланди на посаду голови УЦР спостерігається значне поживлення діяльності української громади, в першу чергу, її молодого покоління, свідченням чого стало проведення на початку 2006 року в Буенос-Айресі І з'їзду представників організацій української молоді в Аргентині та ІІ Латиноамериканського з'їзду етнічних українців в м. Обера у жовтні 2006 року. УЦР також брала участь у роботі ІV Всесвітнього форуму українців, який проходив у серпні 2006 року в Києві [5; 20].

Важливу роль у популяризації української культури в Аргентині відіграють Почесні консульства України

у провінціях Місьйонес, Чако та Формоса, за сприяння яких проводиться значна кількість культурно-просвітницьких заходів, пов'язаних з важливими подіями сучасного й історичного життя нашої держави. Зокрема, у вересні 2009 року у місті Лас-Бреньяс (провінція Чако) з ініціативи Почесного консула України у провінціях Чако і Формоса О. Коровайчука було відкрито площу України, на якій було встановлено погруддя Тараса Шевченка [16].

Таким чином, можна зазначити, що українська етнічна спільнота в Аргентині пройшла чотири хвилі у своєму розвитку від започаткування до успішної інтеграції в аргентинське суспільство та відіграє вагомую об'єднуючу роль у розвитку відносин Республіки Аргентина з українською метрополією. Саме віддаленість аргентинської діаспори від України сприяла збереженню української культури та традицій, які були втрачені під впливом різноманітних чинників на території сучасної української держави. Свідомість та розуміння самотності походження аргентинських українців засвідчене тим, що на території Аргентини успішно діє достатньо велика кількість громадських організацій, метою яких є культурний та політичний розвиток української громади, вирішення питань інтеграції української етнічної спільноти у міжнародне суспільство.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абліцов В. Українська діаспора: вчора і сьогодні [Електронний ресурс] / Віталій Абліцов, Галина Сімченко // Всеукраїнська експертна мережа. – Режим доступу: http://www.experts.in.ua/baza/analitic/index.php?ELEMENT_ID=11132.
2. Вапрович С.О. Аргентина: українська еміграція в ній / С. Вапрович. – Львів, 1935. – 33 с. – (Бібліотека Української католицької організації).
3. Василик М. Українське поселення в Аргентині / М. Василик; Вст. сл. від авт. – Мюнхен: УВУ, 1982. – 147 с.
4. Василик М. «Українці Аргентини: історія та сучасність»: Презентація книги [Електронний ресурс] / М. Василик // Український Католицький Університет. – Режим доступу: <http://www.ucu.edu.ua/ukr/current/press-releases/article;3846/>.
5. Гальчинський В. Українська діаспора Аргентини в 2-ій половині ХХ століття [Електронний ресурс] / В. Гальчинський // Українознавство. – 2009. – № 2 (31). – Режим доступу до журн.: <http://www.ualogos.kiev.ua/category.html?category=8&number=72>.
6. Данилишин М. Українці в Аргентині: Монографія про суспільно-організаційне життя української спільноти в Аргентині / М. Данилишин. – Буенос-Айрес, 1979. – 392 с.
7. Дибчук Л. Внесок української діаспори Канади та країн Латинської Америки в розвиток економіки і культури незалежної України (1991-2005 рр.) / Л.В. Дибчук: Автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.01 / Національний педагогічний ун-т ім. М.П. Драгоманова. – К., 2006. – 20 с.
8. Зарубіжні українці: Довідник / Рук. работы С.Ю. Лазебник. – К.: Україна, 1991. – 253 с.
9. Заставний Ф. Українська діаспора: Розселення українців у зарубіжних країнах / Ф.Д. Заставний. – Львів: Світ, 1991. – 119 с.
10. Звіт Української Центральної Репрезентації в Аргентині 2006 р. [Електронний ресурс] // Світовий конгрес українців. – Режим доступу: http://www.ukrainianworldcongress.org/Richni_Zahalni_Zbory2006/Zvity/Centrali/Argentina.pdf.
11. Звіт Української Центральної Репрезентації в Аргентині 2009 р. [Електронний ресурс] // Світовий конгрес українців. – Режим доступу: http://www.ukrainianworldcongress.net/Richni_Zahalni_Zbory2009/Zvity/Centrali/Argentina.pdf.
12. Костянтинова С. Аргентинські українці або українські аргентинці: про дві батьківщини / С. Костянтинова // Українознавство. – 2005. – № 3 (16). – С. 161-163.
13. Кужель Л. Українські календарі (1914-1934) в Аргентині і Бразилії як джерело інформації про західноукраїнську книгу [Електронний ресурс] / Л. Кужель // Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/zlnb/2008_1/pdf/rozdil-1/Kuzhel.pdf.
14. Юнацький Є. Українці в Південній Америці. Українці в Аргентині / Євген Юнацький // Українці у Вільному Світі: Ювілейна книга Українського Народного Союзу, 1894-1954 / Зред.: Л. Мишуга, А. Драган. – Jersey City, 1954. – С. 215-227.
15. Сапеляк О. Українська спільнота в Аргентині: історико-етнологічний аспект / Оксана Сапеляк. – Л.: Червона Калина, 2008. – 286 с. – (Інститут народознавства НАН України).
16. Стан співробітництва між Україною та Аргентиною у культурно-гуманітарній сфері [Електронний ресурс] // Посольство України в Аргентинській Республіці. – Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/argentina/ua/publication/content/38763.htm>.
17. Табачник Д. Українці зарубіжжя та Україна: Довідник / Д.В. Табачник, Г.Д. Попов. – К.: Знання, 2007. – 399 с.
18. Трощинський В. Українці у світі / В.П. Трощинський, А.А. Шевченко // Україна крізь віки. – Т. 15. – К., 1999.
19. У Верховній Раді України відбулись парламентські слухання на тему «Закордонне українство: сучасний стан та перспективи співпраці» [Електронний ресурс] // Посольство України в Аргентинській Республіці. – Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/argentina/ua/publication/content/37919.htm>.
20. Українська громада в Аргентинській Республіці. (із циклу «Латинська Україна») [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.svitohlyad.kiev.ua/Diaspora/89.htm>.
21. Українці в Аргентині: Фотоальбом / Упоряд. Н.Д. Прибега. – К.: Мистецтво, 1997. – 272 с.; іл.
22. Уряд України створює умови для підтримки закордонних українців [Електронний ресурс] // Посольство України в Аргентинській Республіці. – Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/argentina/ua/news/detail/34040.htm>.

23. Шабельцев С. Українські реемігранти з Аргентини (1950-1960-ті рр.) / С.В. Шабельцев // Український історичний журнал. – 2002. – № 5. – С. 92-104.
24. Шабельцев С. Украинцы и белорусы в Аргентине: общественно-политическая деятельность и связи с родиной (1945-1991 гг.) / С.В. Шабельцев: Автореф. дис... канд. ист. наук: 07.00.03. / Белорус. гос. ун-т. – Минск, 2005. – 19 с.
25. Albornoz S. Inmigración ucrania en la República Argentina: una comunidad por dentro [Electronic resource] / Silvia Beatriz, Marina Borrell, María Cecilia Corda, Rosa Zulema Pisarello, Cristina Alicia Ristuccia // Bibliotecas de colectividades e identidad étnica. Las Asociaciones Prosvita y Nemunas de Berisso. – Universidad Nacional de La Plata. – Mode of access: www.fahce.unlp.edu.ar/academica/Areas/...iv.../albornoz.doc.
26. Brand N. Migración ucraniana en la Argentina: Omisión o intencionalidad? [Electronic resource] / Natalia Elizabeth Lorea Brand // Instituto de Investigaciones Gino Germani. Facultad de Ciencias Sociales. Universidad Buenos Aires. – Mode of access: www.iigg.fsoc.uba.ar/pobmigra/archivos/14.pdf.
27. Inmigración Ucrania a la República Argentina [Electronic resource] // Сайт Української центральної репрезентації в Аргентині. – Mode of access: <http://www.ucrania.com/Articulos/tabid/58/ctl/Details/mid/392/ItemID/1/language/es-AR/Default.aspx>.
28. Marcogliese M. La migración reciente de Europa Central y Oriental a la Argentina, Un tratamiento «especial»? / Maria José Marcogliese // Revista Argentina de Sociología. – 2003. – Noviembre-Diciembre. – Vol. 1, № 1. – P. 44-58.
29. Texidó E. El acuerdo bilateral celebrado entre Argentina y Ucrania / Ezequiel Texidó // Acuerdos bilaterales de migración de mano de obra: Estudio de casos / Eduardo Geronimi, Lorenzo Cachón, Ezequiel Texidó. – International Migration Papers. – Vol. 66. – Geneva: International Labour Organization, 2004. – P. 125-151.

Рецензенти: Тригуб П.М., д.і.н., професор, Чорноморський державний університет ім. Петра Могили;
Сінкевич Є.Г., к.і.н., доцент, Чорноморський державний університет ім. Петра Могили.

© Богданова Т.Є., Погромський В.О., 2010

Стаття надійшла до редакції 21.02.2010 р.